
---

2 TEOREETTISET JA METODOLOGISET NÄKÖKULMAT

2.1 Kulttuurinen kriminologia, vuorovaikutuksellisuus ja tarinallisuus

Maahanmuuttajien rikollisuutta on selitetty kriminologisten teorioiden avulla (mm. Iivari 2006, 25–35; von Hofer, Sarnecky & Tham 1997, 76–80; Künnapuu 2003, 239–240). Monet tutkimukset ovat hyödyntäneet niin kutsuttua *paineteoriaa*, joka korostaa ihmisten tavoitteiden ja niihin pyrkimisen keinojen välistä ristiriitaa rikosten taustatekijänä. Se selittää maahanmuuttajien rikoksiin syyllistymistä heidän sosiaalisen asemansa heikkoudella, heidän huonoilla taloudellisilla mahdollisuuksillaan uudessa yhteiskunnassa sekä heidän kokemallaan etnisellä syrjinnällä esimerkiksi työn- ja asunnonhaussa, työmarkkinoilla sekä arkielämässä (esim. Vazonyi & Killias 2001). He eivät siis ole kantaväestön kanssa tasa-arvoisessa asemassa tavoittelemassa hyvinvointia ja taloudellista menestystä, minkä vuoksi jotkut voivat tavoitella menestystä laittomin keinoin.

Toiseksi maahanmuuttajien rikollisuutta on selitetty leimaamisteoreettisesti värittyneellä näkemyksellä *viranomaisten valikoivasta kontrollista*. Taustalla on se havainto, että viranomaistilastojen mukaan maahanmuuttajat tekevät enemmän rikoksia kuin kantaväestö, mutta itse ilmoitettuun rikollisuuteen perustuvien tutkimusten mukaan maahanmuuttajien ja kantaväestön rikollisuudessa ei ole juuri eroa tai ero on huomattavasti pienempi kuin tilastoidussa rikollisuudessa (ks. tarkemmin näistä tutkimuksista ja selitysmalleista, luku 3.2). Teorian mukaan maahanmuuttajien korkeampi rikollisuustaso viranomaistilastoissa selittyy institutionaalisella rasismilla: heitä pidätetään, syytetään ja tuomitaan herkemmin kuin kantaväestön edustajia.

Kolmas selitysmalli, *sosiaalisen kontrollin teoria*, taas näkee maahanmuuttajien sosiaalisten sidosten lähiyhteisöihinsä olevan uudessa yhteiskunnassa ja elämäntilanteessa heikompia kuin valtaväestöllä, minkä vuoksi he ovat alttiimpia tekemään rikoksia. Neljänneksi *alakulttuuriteorian* mukaan maahanmuuttajayhteisöissä syntyy yhteiskunnan hyväksymästä arvojärjestelmästä ”poikkeavia alakulttuureja”, jotka kehittelevät oman moraa-

linsa ja säännöstönsä. Alakulttuurien taustalta saattaa löytyä paineteorian mukaista turhautumista oman viiteryhmän yhteiskunnallisesti marginaaliseen asemaan. Osassa alakulttuurisesti suuntautuneita tutkimuksia on analysoitu ja selitetty myös *kulttuurien kohtaamiseen liittyviä konflikteja*.

Tutkimuksissa maahanmuuttajien rikollisuuden selityksenä on edellisten lisäksi ollut *maahanmuuttoon liittyvät stressitekijät*, kuten psykososiaaliset ongelmat tai traumaattiset kokemukset, jotka saattavat altistaa rikosten tekemiselle. Joskus maahanmuuttajien rikokset voivat kytkeytyä myös kansainväliseen, organisoituun rikollisuuteen. Edelleen *maskuliinisuutta* koskevia teoretisointeja on käytetty hyväksi maahanmuuttajamiesten rikollisuutta selitettäessä (ks. tarkemmin luku 2.3).

Mikään näistä teorioista ei selitä maahanmuuttajien rikollisuutta tyhjentävästi, vaikka niissä on kiistatta piirteitä, jotka sopisivat myös haastattemiemme nuorten elämäntilanteiden ja rikollisuuden selittämiseen. Emme kuitenkaan lähde tässä tutkimuksessa arvioimaan eri teorioiden totuusarvoa. Analysoimme nuorten rikosten ja heidän elämänkulkunsa välistä monimutkaista suhdetta sen sijaan, että selittäisimme sitä yksittäisillä syillä, jotka ovat helposti karkeita yksinkertaistuksia moniulotteisesta todellisuudesta. Haluamme kuulla nuorten omia tulkintoja elämästään ja rikosten merkityksestä osana sitä.

Lähtökohtamme voi kriminologisen keskustelun kentällä palauttaa niin sanottuun kulttuurisen kriminologian viitekehykseen (esim. Ferrell, Hayward, Morrison & Presdee 2004; Honkatukia, Nyqvist & Pösö 2006a). Se on suhteellisen uusi traditio, jossa tarkastellaan ihmisyhteisöjen, rikosten ja rikoskontrollin välisiä suhteita ja niiden dynamiikkaa. Se on kiinnostunut siitä, miten rikokset tehdään ja merkityksellistetään osana sosiaalista järjestelmää, kulttuuria ja arkielämää. Kulttuurisen kriminologian kentällä rikollinen kuten muukin käyttäytyminen nähdään vuorovaikutuksellisenä sen sijaan, että sen katsottaisiin olevan suoraviivaisesti esimerkiksi yhteiskuntarakenteiden, sosiaalisen jäsenyyden tai persoonallisuuspiirteiden määrittämää. Ihmiset tulkitaan sosiaalista järjestystä aktiivisesti tuottaviksi olennoiksi, joiden omaksuma maailmankuva on läsnä heidän arkeaan sekä oikeaa ja väärää koskevissa näkemyksissään. Maahanmuuttajataustaisten nuorten näkökulmasta on keskeistä, että tähän maailmankuvaan vaikuttavat ympäröivän yhteiskunnan (myönteisesti tai kielteisesti värittyneet) näkemykset heistä, joihin he joutuvat ottamaan eri tavoin kantaa arkielämässään (Siegel & Bovenkerk 2000, 427–428). Sen vuoksi tarkastelemme tutkimuksen seuraavassa luvussa maahanmuuttajien luokitteluja suomalaisessa yhteiskunnassa sekä tutkimiemme nuorten tapoja ottaa kantaa niihin.

Kulttuurinen kriminologia on saanut vaikutteita Durkheimin, Parsonsin ja Mertonin kulttuurianalyyseista, kuten myös 1900-luvun alun amerikka-

laista kaupunkielämää ja nuorisojengejä tutkineilta Chicagon koulukunnan etnografeilta. Samoin aineksia on otettu brittiläisestä kulturalismista, joka oli kiinnostunut työväenluokkaisten nuorten yhteiskunnallisen sopeutumisen ja vastarinnan muodoista. Vahva taustavaikuttaja on myös 1960-luvulla syntynyt kriittinen kriminologia, joka on korostanut yhteiskunnan luokkarakenteen merkitystä rikollisuuden ymmärtämisessä ja selittämisessä yhteiskunnallisena ilmiönä. Kulttuurinen kriminologia korostaa kuitenkin normien, kulttuurien, erojen ja ryhmien moninaisuutta vahvemmin kuin kriittisen kriminologian perinne. (Honkatukia ym. 2006a, 214–216.)

Angloamerikkalaisessa keskustelussa kulttuurinen kriminologia on suhteuttanut itseään hallinnolliseksi kriminologiaksi kutsumaansa lähestymistapaan. Hallinnollinen kriminologia on kiinnostunut rikoksista ensisijaisesti tilastollisina ”faktoina”, mutta ohittaa usein rikosten tekemisen kulttuurisen ja arkielämään kytkeytyvän ymmärryksen. Tämä ymmärrys taas on kulttuurisen kriminologian peruskivi. Tavoitteena on suhteuttaa rikosten tekeminen inhimilliseen, kulttuuriseen ja historialliseen kontekstiinsa. (Presdee 2004, 276–277.) Nämä kontekstit ovat myös areenoita, joilla käydään määrittelykamppailuja siitä, mitä pidetään rikoksena tai sosiaalisen normin rikkomisena. Eri ihmisryhmillä on erilainen pääsy näihin määrittelyprosesseihin. Nuoret ja varsinkin rikoksia tehneet etnisiin vähemmistöihin luokitellut nuoret ovat pääasiassa muiden määrittelyiden kohteina.

Tutkimiamme nuoria on mahdollista luokitella vallattomiksi monella tavalla. He ovat iältään nuoria, maahanmuutto on osa heidän elämänsä historiaansa, ja heidän yhteiskunnallista paikkaansa leimaa marginaalisuus, jonka keskeinen elementti on rikollisuus. Nämä nuoret haastavat sovinnaisen, ennakoitavan elämänsä, aikuistumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tapoja – osin vapaaehtoisesti, mutta paljolti myös pakotettuina. Syrjäytyminen, osattomuus ja irrallisuus ovat helposti totalisoivia käsitteitä, jotka jättävät tunnistamatta vallattomuuden ristiriitaisen luonteen (Helne, Hänninen & Karjalainen toim. 2004; Suutari & Suurpää 2001). Vaikka tutkimiemme nuorten elämää leimaavat yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vallan puute tai arkipäiväisiksi muuttuneet syrjäytymiskokemukset, ulkopuolisuus saattaa koettuna sisältää myös vallan tunteen, eli tunteen siitä, että haastaa totuttuja elämäntapoja ja näin onnistuu metaforisesti lyömään syrjivää ympäristöä takaisin omalla normeja koettelevalla toiminnallaan.

Tällä väitteellä emme halua väheksyä tutkimiemme nuorten vaikeita elämänsähistorioita ja -kokemuksia. Väite on luonteeltaan pikemminkin metodologinen. Olemme pyrkineet kohtaamaan tutkimiamme nuoret aktiivisina oman elämänsä tulkitsijoina unohtamatta kuitenkaan niitä yhteiskunnallisia olosuhteita, jotka raamittavat nuorten sosiaalisia toimintamahdollisuuksia ja kulttuurista tilaa. Tämänkaltainen näkökulma haastaa edellä

mainitun ”hallinnollisen kriminologian” perinteen, jossa rikollisuus näytetään pikemminkin tilastollisena faktana ja hallinnon kohteena kuin historiallisessa ja inhimillisessä kontekstissaan tulkittavana kulttuurisena ilmiönä.

Rikollisuuden vuorovaikutuksellinen luonne on tutkimuksemme keskeinen metodologinen lähtökohta. Analysoimme nuorten haastatteluja osana heidän elämänsä ja sosiaalisia suhteita. Lisäksi vertailemme nuorten kertomuksia viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden näkemyksiin nuorten rikollisuudesta. Nuorten kanssa tekemämme elämäkerralliset haastattelut dokumentoivat rikkaasti heidän kokemuksiaan, merkityksensä ja elämänsä tapahtuneita muutoksia ja katkoksia. Samalla ne valaisevat rikosten tekemisen taustalla olevia monimutkaisia prosesseja.

Vuorovaikutuksellisuus on paitsi metodologinen, myös eettinen ja sisällöllinen lähtökohta. Määrälliset tutkimukset osoittavat maahanmuuttajien joutuvan suhteellisen usein rikosten uhreiksi (Pohjanpää 2003; Honkatukia 2005; Ellonen 2006). Haastateltujen nuorten kertomukset vahvistavat syrjintä- ja rikoksen uhriksi joutumisen kokemusten yleisyyden, kuten myös sen, että monet maahanmuuttajat eivät kerro rikoksen uhriksi joutumisestaan viranomaisille, vaan tieto jää sisäpiiritiedoksi. Maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisuutta analysoitaessa uhrinäkökulmaa ei voi ohittaa – ei tieteellisesti eikä eettisesti.⁵

Tarinoiden tulkintaan vaikuttaa myös haastattelijan ja haastateltavan välinen vuorovaikutus. Lähdemme ajatuksesta, jonka mukaan elämäntarina tavoittaa haastateltavan subjektiivisen todellisuuden ja hänen ymmärryksensä tapauksesta haastatteluhetkellä. Kertoessaan meille ”minä”- tai identiteettitarinaansa haastateltavat puhuvat siitä, millaisia he ovat ja mitä heille on tapahtunut. Tärkeä osa tarinoita on se, millaisina he haluavat tulla nähtyiksi – miten he enemmän tai vähemmän tietoisesti päättävät tehdä ymmärrettäväksi elämänsä meille haastatteliijoille ja sitä kautta tutkimusraportin lukijoille. (Messerschmidt 2000, 16–21; Järvinen 2003; Keskinen 2005, 36–37.)

Nuorten tarinat kertovat rikosten monista rooleista nuorten elämässä. Rikokset eletään ja ne tulevat tulkituiksi sosiaalisessa ympäristössä, jossa tulkinta- ja kerrontatapoja määrittävät monenlaiset kulttuuriset ja sosiaali-

---

⁵ Valitettavasti kaikissa Euroopan maissa ei uhriseurantaa tehdä siten, että voitaisiin analysoida etnisen syrjinnän ilmenemistä tilastollisesti. Suomessa on seurattu poliisin tietoon tulleen rasistisen rikollisuuden yleisyyttä ja luonnetta 1990-luvun loppupuolelta lähtien (tarkemmin Ellonen 2006) sekä tutkittu maahanmuuttajien joutumista rikosten uhreiksi väestökyselyin (mm. Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002; Pohjanpää 2003).

set konventiot: niin suomalainen yhteiskunta institutionaalisine puitteineen, nuorten oma elämänhistoria ja perhe kuin nuorisokulttuuriset merkitykset ja vaikutukset.

Tutkimuksemme aihe on herkkä ja stereotyyppioita ruokkiva, mistä sekä me tutkijat että nuoret haastateltavat olimme tietoisia. Tämä ei voinut olla vaikuttamatta siihen, miten tarinat kerrottiin, mitä jätettiin kertomatta ja miten me tutkijoina reagoimme nuorten kertomuksiin. Kuten myöhemmin kuvaamme, myös se (useimmiten suljettu) tila, jossa haastattelu tehtiin, toi oman sävynsä keskusteluihin. Nuorten kertomukset osoittavat aiheen psyykkisen monimutkaisuuden ja raskauden, mikä näkyy muun muassa tarinoiden sisäisenä jännitteisyytenä – väliin pursuavana monisanaisuutena, väliin katkonaisuutena ja hiljaisuutena. Monissa haastatteluissa tunteet nousivat pintaan tavalla, joka yllätti meidät tutkijat.

2.2 Jäsenyyden eri ulottuvuudet

Tutkimiemme nuorten vaihtelevia elämänhistorioita ja nykyistä elämäntilannetta luonnehtii osuvasti käsite jäsenyys (ks. suomalaisesta käsitettä koskevasta keskustelusta mm. Suurpää 1999; Harinen (toim.) 2003; Harinen ym. 2005). Jäsenyys valaisee niitä yhteiskuntaan kiinnittymisen erityisiä solmukohtia, joita tutkimamme nuoret ovat kohdanneet – ja kohtaavat jatkuvasti – huolimatta siitä, mikä heidän muodollinen kansalaisuutensa on tai missä maassa he ovat syntyneet. Jäsenyyden käsite rohkaisee tarkastelemaan nuorten yhteiskunnallista paikkaa arjen sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta pikemminkin kuin ainoastaan muodollisen kansalaisuuden mahdollistamina oikeuksina ja velvollisuuksina (kansainvälisestä keskustelusta mm. Benhabib 1999; Ehrkamp & Leitner 2003). Tässä julkaisussa tarkastelemme erityisesti nuorten kertomuksia ystävyys- ja perhesuhteiden rakentumisesta sekä heidän suhteitaan viranomaisiin sellaisissa sosiaalisissa instituutioissa kuten koulussa, vankilassa ja ylipäätään rikosoikeusjärjestelmässä.

Suomalainen maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikka sekä hallinnolliset toimet painottavat kotoutumisen (integraation) sosiaalipoliittista ulottuvuutta, jossa korostuvat maahanmuuttajien kiinnittäminen koulutusjärjestelmään ja työmarkkinoille. Tämä ei ole ainoastaan poliittinen painopiste vaan kertoo siitä, miten ”hyvä yhteiskunnallinen jäsenyys” ymmärretään ja mitä siltä edellytetään.

Nuorten tarinoita voi lukea selkeänä vastäänä julkiselle sosiaalipoliittiselle painopisteelle. Vaikka koulutusta ja työpaikkaa ei tarinoissa vä-

heksytä, kertomuksissa korostuvat myös jäsenyyden henkilökohtaisuus ja emotionaalisuus: kysymykset arkisesta hyväksynnästä tai syrjinnästä, ystäväistä ja perhesiteistä tai yksinäisyydestä, kuulumisesta tai irrallisuudesta nousevat keskeisiksi.

Emotionaalinen jäsenyys ei pysähdy kansallisvaltioiden rajoille. Tunne yhteenkuulumisesta, luottamuksesta ja solidaarisuudesta saa muotoja, jotka eivät ole sidottuja yhteen kulttuuriin tai paikkaan. Suomalaisessa keskusteluilmapiiirissä moninkertaiset, päällekkäiset kulttuuriset jäsenyydet eivät ole yksinkertainen poliittinen teema. Tätä ilmentää muun muassa se pitkä keskustelu, joka edelsi kaksoiskansalaisuuden hyväksymistä vuonna 2003 voimaan tullessa uudessa kansalaisuuslaissa.

2.3 Maskuliinisuus nuorten kertomusten ymmärtämisen välineenä

Kaikki haastateltavamme olivat poikia tai nuoria miehiä. Rikollisuus on ylipäättään varsin miehinen elämänalue. Esimerkiksi poliisin rikoksista epäilemistä henkilöistä lähes 85 prosenttia on miehiä (esim. Honkatukia 2007). Rikosten tekeminen tuntuu yhä olevan tytöille ja naisille suurempi normirikkomus kuin pojille ja miehille. Lisäksi näyttää siltä, että rikollisuuden sukupuoliero on maahanmuuttajataustaisilla nuorilla vielä suurempi kuin kantaväestön nuorilla (ks. tarkemmin luku 3.2.1). Joudumme siis väistämättä pohtimaan kysymystä siitä, miten sukupuoli on esillä haastattelemiemme nuorten miesten elämäntarinoissa ja heidän suhteessaan rikoksiin sekä suomalaisen yhteiskunnan jäsenyyksissä. Sen vuoksi tarkastelemme seuraavassa mahdollisuuksiamme hyödyntää maskuliinisuuksien analyysiin perustuvaa viitekehystä tässä tutkimuksessa (Connell 1987; Messerschmidt 2000; Connell & Messerschmidt 2005; Jokinen 2000). Maskuliinisuutta on teoretisoitu kriittisen miestutkimuksen piirissä (esim. Jokinen 1999)⁶.

---

⁶ Maskuliinisuuksia analyysoivaa lähestymistapaa on myös kyseenalaistettu. Sitä on arvosteltu epätarkkuudesta, jolloin jää epäselväksi, viittaako se kulttuuriseen ideaaliin, tiettyihin käytäntöihin vai tiettyihin miestyyppeihin tai jopa tiettyihin miesryhmiin (Hearn 2004). Lisäksi maskuliinisuuksien olemassaolon oletaminen etukäteen on saanut kritiikkiä. Tällöin biologinen ja sosiaalinen sukupuoli oletetaan yhteneväisiksi. Osa tutkijoista onkin halunnut nähdä maskuliinisuuden resurssina, jota myös tytöt ja naiset voivat käyttää tietyissä tilanteissa (Miller 2001; Pirskanen 2003). Käsitettä on arvosteltu myös psykologisesta näkökulmasta: esimerkiksi kysymystä siitä, miksi jotkut miehistä syyllistyvät väkivaltaan ja toiset eivät, voidaan ymmärtää vain osittain sitä kautta, että mies/poika valitsee saatavilla olevia maskuliinisuustyylejä. Avoimeksi jää, mikä loppujen lopuksi motivoi tekoon. Edelleen maskuliinisuusteorioita on syytetty pyrkimyksestä selittää kaikki rikollisuuden ulottuvuudet maskuliinisuuksilla. Tämä voi olla tautologista

Maskuliinisuuksien tutkimus saa innoituksensa sukupuolisensitiivisistä lähestymistavoista. Niissä sukupuolta on analysoitu arjen eri tilanteisiin kiinnittyvänä tekemisenä, jonka kautta ihmiset pyrkivät esiintymään naispuolisina tai miespuolisina yksilöinä (gender as situated accomplishment, Messerschmidt 2000). Sukupuolta ilmaistaan niissä sosiaalisissa suhteissa ja historiallisissa tilanteissa, joissa se eletään todeksi. Kahden toisilleen vastakkaisen sukupuoliryhmän vertaamisen sijasta on korostettu sukupuoli-ryhmien sisäisiä eroja ja tutkittu hierarkkisten erojen tuottamisen mekanismeja. Ne perustuvat siihen, että ihmiset kuuluvat paitsi eri sukupuoliin, myös eri yhteiskuntaluokkiin, etnisiin ja muihin ryhmiin. Sukupuolen ymmärretään risteytyvän muiden erojen kanssa ja erojen määrittävän suhteessa toisiinsa. Yksilö käsitteellistetään siis osin eri tilanteissa uudelleen muotoutuvaksi, vaikka yksilöissä on myös pysyviä piirteitä (esimerkiksi fyysinen ruumis, historiallinen jatkuvuus, toisille kerrottu ”minä-tarina”, joka tuottaa käsitystä yhtenäisestä ”minästä”, Keskinen 2005, 36).

Käsitteitä maskuliinisuudet ja feminiinisyudet on käytetty kuvaamaan sukupuolen tilanteisiin sidottua moninaisuutta. Maskuliinisuuden⁷ on tulkittu olevan miehenä olemisen malli, esitys tai käsitys siitä, mitä on olla mies. Sitä tuotetaan ja uusinnetaan vuorovaikutuksessa muiden miesten, poikien, naisten ja tyttöjen kanssa. Yksittäiset miehet tai pojat oletetaan aktiivisiksi tekemään valintoja tilanteissa, joilla kuitenkin on tietyt rajoituksensa. Toimijuutta rajoittavat ja säätelevät tässä suhteessa muun muassa henkilöiden ruumiillisuus, elämänhistoria merkityksineen, toimintaa ohjaavat (kategoriset) ajattelutavat sekä tilanteissa vallitsevat valtasuhteet, jotka kytkeytyvät muun muassa sukupuoleen, yhteiskunnan sosiaaliseen kerrostuneisuuteen tai etnisyyteen. Maskuliinisuuksien käsittämistä- ja esittämistapoja säätelevät siis vahvasti ne sosiaaliset ympäristöt, joissa (nuoret) miehet rakentavat omaa sukupuolista identiteettiään vuorovaikutuksessa oman välittömän sosiaalisen todellisuuden ja mediatodellisuuden⁸ kanssa. (Messerschmidt 1997; 2000; Connell & Messerschmidt 2005, 842–843.)

Maskuliinisuudet asettuvat keskenään hierarkkiseen suhteeseen. Kulttuurisesti arvostetuinta maskuliinisuutta on kutsuttu hegemoniseksi masku-

---

(maskuliinisuus aiheuttaa rikollista käyttäytymistä, rikollinen käyttäytyminen on osoitus maskuliinisuudesta), minkä lisäksi siinä on arvioitu heijastuvan positivistisen kriminologian pyrkimys universaaleihin, kaikkialla päteviin selityksiin. (Walklate 1998, 87–88.)

⁷ On puhuttu myös sukupuoli- tai maskuliinisuustyyleistä (Keskinen 2005, 43; Tolonen 2001, 208–209) tai mieheyden malleista (Pirskanen 2003, 23).

⁸ Mediaa pidetään yhtenä keskeisenä maskuliinisuuksien kulttuuristen hierarkioiden tuottamisen välineenä (”production of exemplars of masculinity”, Connell & Messerschmidt 2005, 846).

liinisuudeksi⁹. Yksittäiselle miehelle tai pojalle se merkitsee usein tavoitteita ja velvoitteita, jotakin jota on hankittava ja osoitettava. Hegemoninen maskuliinisuus rakentuu suhteessa sille alisteisiin maskuliinisuuksiin (joita ei kulttuurisesti arvosteta), vastarintamaskuliinisuuksiin (hegemonisia muotoja aktiivisesti haastavat maskuliinisuuden muodot) sekä feminiinisyysiksiin. Hegemoninen maskuliinisuus määrittää mutta ei määrää yksittäisten miesten/poikien toimintaa ja valintoja. Arjen käytännöissä se voi saada vahvistusta, mutta se uudistuu sitä kautta, että sitä vastustetaan, rajoitetaan tai haastetaan. Tämä tapahtuu erityisesti vastarintamaskuliinisuuksien kautta; ne voivat jopa uhata hegemonisia maskuliinisuuksia (Messerschmidt 2000, 11). Maskuliinisuushierarkiat ovat siten dynaamisia, historiallisia, paikallisia ja tilanteisia. Siksi on aina tutkittava empiirisesti ja kontekstisidonnaisesti, millaisen muodon ne kulloinkin saavat ja millaisten prosessien kautta tämä kulloinkin tapahtuu¹⁰.

Hegemonisten, alisteisten ja vastarintamaskuliinisuuksien käsitteellistykset tarjoavat välineitä analysoida miesten tapoja kokea ympäröivää maailmaa heidän yhteiskunnallisen asemansa kautta. Robert Connellin ja James Messerschmidtin (2005, 847–848) mukaan etnisten vähemmistöjen miesten edustamat protestimaskuliinisuudet eli yritykset vahvistaa omaa asemaa miehinä tilanteissa, joissa heillä ei ole taloudellisia resursseja tai institutionaalista auktoriteettia, voivat jopa uhata vallitsevaa maskuliinisuuksien hierarkiaa.

Aineistomme ei kuitenkaan kovin helposti taivu tämänytyypiseen analyysiin. *Ensinnäkään* emme kehottaneet nuoria pohtimaan elämäänsä nimenomaan nuorina miehinä (vrt. Messerschmidt 2000). Sen vuoksi he puhuivat suhteellisen vähän omasta sukupuolestaan, mikä voi tosin heijastella myös yleistä näkemystä miehisyydestä eräänlaisena itsestään selvänä tilana, josta ei pidetä tarpeellisena erikseen keskustella (Manninen 2003, 61, 78).

Toiseksi monikulttuurisessa ympäristössä on mahdollista hahmottaa useita miehenä olemisen normeja. Siten ei ole itsestään selvää, millaisten miehenä olemisen mallien nuoret kulloinkin ymmärsivät olevan hegemonista maskuliinisuutta.

---

⁹ Hegemonian käsite on peräisin italialaiselta ja marxilaiselta ajattelijalta Antonio Gramscilta, joka on pohtinut ideologista valtaa ja sitä, miten alistetut ryhmät ”suostuvat” alistukseensa. Hegemonian käsitteessä on keskeistä, että valta-asema ei ole pysyvä vaan jatkuvan kamppailun kohteena. Suhteessa maskuliinisuuksiin tämä tarkoittaa sitä, että arkisessa vuorovaikutuksessa pojat ja miehet paitsi toteuttavat hegemonisen maskuliinisuuden ideaalia, myös vastustavat, rajoittavat tai väistävät sitä.

¹⁰ Connell ja Messerschmidt (2005, 849–850) ehdottavat maskuliinisuuksien empiiristä tarkastelua eri tasoilla: kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, alueellisella tasolla, kansallistalouden tasolla ja kulttuurintuotannossa sekä globaalilla tasolla.

Kolmanneksi ajatus jatkuvasta hegemonista maskuliinisuutta koskevas- ta kamppailusta kyseenalaistuu, kun kertojina ovat monessa suhteessa mar- ginaaleissa elävät nuoret miehet, joilla on hyvin vähän oikeutettuja toimi- juuden ja jäsenyyden kokemuksia. Heidän asemansa ovat vahvasti erilais- ten valtasuhteiden lukkiuttamia. Kamppailun sijasta he kertovat siitä, ettei heillä ole ollut mahdollisuuksia toimia toisin.

Neljänneksi nuorten kuvaukset asemastaan nuorina miehinä tai poikina ovat usein epäsuoria, vihjaavia tai fragmentaarisia. Sen vuoksi ne ovat osin vaikeasti tulkittavissa.

Edellisten syiden vuoksi emme esitä tässä julkaisussa tutkimiemme nuorten miesten maskuliinisuussuhteiden kokonaisvaltaista analyysia. Tuomme kuitenkin tätä kysymystä esiin siltä osin kuin aineistomme antaa siihen mahdollisuuksia. Esimerkiksi nuorisokulttuurisissa yhteyksissä koet- tu rasismi on teema, jossa maskuliinisuuksien kamppailu tuntui selkeästi määrittävän nuorten kokemuksia (ks. luku 4.2). Samoin maskuliinisuus tuli esiin, kun nuoret miehet kuvasivat suhteitaan perheensä naispuolisiin jäse- niin, äiteihin, siskoihin ja tyttöystäviin (ks. luku 4.1.3). Tässä maskulii- nisuustyylien erittely avaa näkymän paitsi nuorena etniseen vähemmistöön luokiteltuna miehenä elämisen jännitteisyyteen suomalaisessa yhteiskun- nassa, myös haastateltavien tarinoiden monikerroksisuuteen ja sisäisiin ristiriitaisuuksiin. Se kertoo heidän tilanteittain vaihtelevasta suhtautumi- sestaan erilaisiin maskuliinisuuksiin (Connell & Messerschmidt 2005, 852).

2.4 Ymmärtäminen tutkimuksen haasteena

Sanakirjamääritelmää soveltaen ymmärtäminen voi rakentua tutkimuksessa kolmen ulottuvuuden varaan: 1) ymmärtäminen tutkittavien esittämien ta- rinoiden tajuamisen mielessä, 2) tutkittavien arvostaminen ja 3) heidän kannalleen asettuminen tai empatian tunteminen heitä kohtaan¹¹. Tätä voi pitää myös oman tutkimuksemme ohjenuorana. Tavoittemme on tulkita nuorten rikosten suhdetta heidän elämänsäkuunsa ja siihen liittyviin kes- keisiin siirtymiin sekä analysoida sitä, miten nuoret itse rakentavat elämän- tarinaansa ja mikä paikka rikoksilla tässä tarinassa on. Suhtaudumme hei- hin arvostavasti: merkityksiä ja tietoa tuottavina toimijoina, emme tutki-

¹¹ Nämä ulottuvuudet perustuvat MOT Kielitoimiston sanakirja 1.0-ohjelmasta saaduille ymmärtäminen-sanana merkityksille. MOT Kielitoimiston sanakirja 1.0 on Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ja Kielikone Oy:n yhteistyönä syntynyt sähköinen suomen kielen sanakirja. Sanakirja-aineisto on laadittu Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa, ja sen pohjana on laaja, jatkuvasti kartutettava nykykielen sana-arkisto.

muksen objekteina, sosiaalisten ongelmien lähteinä tai hallinnoinnin kohteena. Empatialla viittaamme siihen, että tutkijoina pidämme nuorten tarinoita tärkeinä ja heitä kertojina täysvaltaisina osallistujina maahanmuuttajien elämää, erityisesti rasismia ja syrjintää, koskevaan keskusteluun Suomessa.

Tutkimamme nuorten esittäminen pelkästään uhreina ei tee oikeutta heidän tarinoilleen. Miten kirjoittaa rikoksista heidän elämässään ymmärtäen mutta siten, ettei myöskään kiellä heidän vastuutaan tekemistään rikoksista ja evää tällä tavoin heidän toimijuuttaan, olipa se kuinka marginaalista tahansa? Ymmärtäminen voi kääntyä kaunisteleväksi yliymmärtämiseksi, jolloin tutkimusraportti voi menettää paitsi uskottavuutensa, myös edistää vihamielisiä asenteita tutkimuksessa tutkittuja ihmisiä kohtaan, kuten asunnottomia naisia ja muita sensitiivisiä aiheita tutkinut Riitta Granfelt kuvaa:

Kirjoittaminen syrjäytyneiden ihmisten elämän moraalisesti arkaluontoisista asioista on riskialtista puuhaa. Tutkija ei millään pääse pakoon sitä tosiasiaa, että tällaisella tutkimusotteella pahimmassa tapauksessa vahingoittaa tutkimukseen osallistuneita. Riskiä ei nähdäkseni mitenkään voi täysin eliminoida. Yrittämällä kaikin tavoin välttää kaikkinaista moralismia ja syyllistämistä voi päinvastoin luoda yliymmärtävän, kaunistellun kuvan, joka kääntyy tutkittavia vastaan. Lukija kokee, että myötätuntoa on tekstissä enemmän kuin tarpeeksi ja ottaa etäisen, viileän, jopa vihamielisen asenteen kuvattuihin ihmisiin ja ilmiöihin. (Granfelt 2002, 133.)

Ymmärtämään pyrkivä tutkimus käsittelee ihmisten henkilökohtaisia ja arkoja kysymyksiä, minkä vuoksi se on altis eettisille ongelmille. Tutkijan hyvä tahto ei aina riitä edellä mainittujen kolmen ymmärtämistä kuvaavan ulottuvuuden toteutumiseen käytännössä (myös Honkatukia, Nyqvist & Pösö 2006b). Eettiset ongelmat syntyvät usein tilannekohtaisesti tutkijan ja tutkittavan välisessä vuorovaikutuksessa, eikä niitä voi aina estää etukäteen mietityillä säännöillä tai periaatteilla (Syrjälä, Estola, Uitto & Kaunisto 2006, 183–185).

Tutkimuksemme edetessä jouduimme pohtimaan paljon, millaista tietoa aineistonkeruumme tuotti ja mitkä asiat jäivät ehkä pimentoon ja miksi näin kävi. Ymmärtävässä tutkimusotteessa korostuu aineistonkeruuprosessin merkitys (Granfelt 1998, 42), mutta myös aineiston analyysissa ja tutkimusraportin kirjoittamisessa ymmärtämisen pohtiminen on tärkeää. Siksi erittelemme seuraavassa näissä osin päällekkäisissä vaiheissa kohtiamme eettisiä ja metodologisia kysymyksiä sekä sitä, miten olemme ratkaisseet niitä.

2.4.1 Haastattelutilanteet

Nuoret miehet haastateltavina

Olemme haastatelleet 16–25-vuotiaita nuoria maahanmuuttajataustaisia tai romanimiehiä¹², joilla on kokemuksia suomalaisesta rikosoikeuskäsittelystä rikoksiin epäiltyinä tai tuomittuina (ks. liite 2). Teimme haastatteluja syksyn 2004 ja kevään 2005 aikana vankilassa (12 nuorta), kriminaalihuollossa, lastensuojelun ja rikosten sovittelutoiminnan piirissä (8 nuorta). Kaikki haastattelut tehtiin Etelä-Suomessa, jossa asuu suuri osa varsinkin nuorista maahanmuuttajista. Haastattelimme rikoksia tehneitä nuoria vankilan lisäksi muissa rikoksen käsittelyn konteksteissa sen vuoksi, että erityisesti nuorten vankeusrangaistuksia pidetään viimesijaisena keinona puuttua nuorten rikosten tekemiseen. Halusimme saada kontaktin paitsi nuoriin maahanmuuttajataustaisiin vankeihin, myös niihin nuoriin, jotka eivät ole näin syvissä ongelmassa tekemiensä rikosten takia. Nuorten rikostaustojen ja viranomaiskohtaamisten suhteen aineisto on siis varsin heterogeeninen. Haastateltujen vankien rikoshistoria ja siten myös erilaiset viranomaiskontaktit olivat yleensä pidempiä ja intensiivisempiä kuin niiden, joita haastattelimme muualla, erityisesti sovittelun piirissä.

Haastattelimme sekä Suomessa syntyneitä että nuoria, jotka olivat muuttaneet Suomeen jossakin elämänsä vaiheessa (ks. liite 2). Osalla oli Suomen kansalaisuus, mutta heidän vanhempansa olivat muuttaneet Suomeen. Osa oli ulkomaan kansalaisia, ja joillakin ei ollut lainkaan kansalaisuutta.

Yhdestätoista Suomeen muuttaneesta nuoresta miehestä neljällä oli afrikkalainen tausta, neljä oli muuttanut Lähi-idästä ja kolmen vanhemmat olivat syntyneet eri maissa. Useimmat muuttaneista olivat tulleet Suomeen pakolaisina, ja kaksi oli tullut ilman vanhempiaan. Kolmen haastatellun vanhemmat olivat muuttaneet Suomeen Aasiasta, mutta he itse olivat syntyneet Suomessa.

Haastattelimme myös kuutta romanitauastaista nuorta miestä. Tähän ratkaisuun päädyimme siksi, että romaneilla on etnisenä vähemmistönä

---

¹² Tarkoituksemme oli haastatella sekä nuoria miehiä että naisia, mutta aineistoa kerätessä kävi ilmi, että tutkimuksemme ikäryhmään kuuluvia nuoria naisia ei joko ollut tutkimissamme instituutioissa (vankila) tai jos olikin, he eivät suostuneet tulemaan haastatelluiksi. Rikosten tekemisen voi nähdä yhteensopivana tietynlaisten maskuliinisuuksien kanssa, kun sen sijaan feminiinisyden ja rikosten tekemisen välillä tuntuu vallitsevan sovittamaton ristiriita. Rikollinen tausta voi olla nuorille miehille ristiriitaisella tavalla sekä ylpeyden aihe että häpeällinen asia. Sen sijaan maahanmuuttajataustaisille nuorille naisille siitä saattaa muodostua erityisen hankala asia; he rikkovat paitsi lakia, myös sukupuolensa ja kulttuuritaustansa määrittämiä sosiaalisia normeja.

pitkä historia rikosoikeusjärjestelmän ja muiden institutionaalisten käytäntöjen kohtaamisessa. On kiinnostavaa peilata heidän jäsenyyskamppailuun – kuulumisen ja marginalisaation dynamiikkaa – niihin nuoriin, jotka ovat muuttaneet Suomeen vasta hiljattain. Kaikki haastattelemamme romanit olivat Suomen kansalaisia, joskin neljä oli syntynyt tai asunut pitkiä aikoja Ruotsissa.

Tässä suhteessa on kiinnostavaa, että kaikkein kriittisimpiä kuvauksia suomalaisen yhteiskunnan suhtautumisesta etnisiin vähemmistöihin luokiteltuihin kuulumme paitsi romaneilta, myös sovittelun piirissä haastatelluilta maahanmuuttajataustaisilta nuorilta, joiden elämänhallinta näytti vankemmalta kuin esimerkiksi monien vankilassa tapaamiemme nuorten. Jälkimmäisille oli tyypillisempää esimerkiksi rasismien väistely asiana, joka olisi vaikuttanut heidän elämäänsä. Analysoimme tätä tarkemmin luvussa 4.3.2.

Emme haastatelleet Suomessa turisteina tai ohikulkumatkallaan rikoksia tehneitä, sillä olimme kiinnostuneita nimenomaan nuorten arkisista ja institutionaalisista kokemuksista suomalaisessa yhteiskunnassa sekä niiden kytköksistä heidän elämänsäkuunsa.

Haastattelemamme nuoret tiesivät meidän olevan kiinnostuneita heidän kokemuksistaan suomalaisesta yhteiskunnasta, heidän arkielämästään ja elämänsähistoriastaan. Haastattelut saivat hyvin erilaisia painotuksia riippuen siitä, millaiset siirtymät he kokivat keskeisiksi omassa elämänsähistoriassaan ja mistä he erityisesti halusivat keskustella.

Haastattelujen jälkeen monet nuoret vaikuttivat tyytyväisiltä ja kiittivät mahdollisuudesta puhua heille tärkeistä asioista jonkun kanssa, joka oli valmis kuuntelemaan. Osa oli kiinnostunut siitä, milloin tutkimus julkaistaan ja jotkut halusivat saada raportin itselleen sen valmistuttua. Muutama pohti, mitä hyötyä osallistumisesta voisi heille olla. Osalle haastattelu tuntui toimineen tilaisuutena pohdiskella omaa elämänsä, toiset taas uskoivat saavansa sen kautta yleisempään keskusteluun epäkohtia, joita he olivat kohdanneet suomalaisessa yhteiskunnassa. Yksi pojista uskoi, ettei hän itse välttämättä suoranaisesti hyötyisi tutkimuksesta, mutta toivoi, että se voisi auttaa hänen tulevia lapsiaan.

Voimme kuitenkin aiheuttaa pettymyksiä tutkittaville raportoimalla yhdessä käydyn keskustelun tavalla, jota he eivät tunne omakseen (Gordon 2006, 244–245). Teksti saattaa olla liian vaikeaselkoista tai etäännyntä heidän arkielämästään, eivätkä he välttämättä ole samaa mieltä tekemisestämme tulkinnoista.

Emme ole tutkineet nuorten asiakirjoja, vaan olemme heidän kertomustensa varassa sen suhteen, mitä he kertoivat esimerkiksi tekemistään rikoksista ja niiden rikosoikeudellisesta käsittelystä. Pääosin nuoret kertoivat tehneensä väkivalta- tai omaisuusrikoksia. Joukossa oli myös muutamia,

joiden rikokset liittyivät lähes pelkästään tietynlaiseen nuorisokulttuuriseen alakulttuuriin, kuten graffitien maalaamiseen. Väkivaltarikoksista saadut tuomiot koskivat eriasteisia pahoinpitelyjä, tapon yrityksiä, tappeluihin osallistumista. Monesti väkivalta oli liittynyt nuorisokulttuuriin konflikteihin julkisilla paikoilla (ks. tarkemmin luku 4.2). Joillekin tuomioita oli tullut myös heidän tekemästään parisuhdeväkivallasta tai asiaa oli käsitelty esimerkiksi sovittelussa (ks. tarkemmin luku 4.1.3).

Osa kertoi saaneensa tuomioita huumausainerikoksista. Nämä nuoret miehet eivät viitanneet kansainväliseen huumerikollisuuteen vaan kertoivat pikemminkin omasta hauraasta elämäkulustaan huumeiden käyttäjinä ja välittäjinä. Nuorten tarinoissa huumeiden käyttöön yhdistyivät usein paitsi väkivalta, myös omaisuusrikokset (myös Nuorisoriikostoimikunnan mietintö 2003, 30–31).

Saattaa olla, ettei tutkittujen nuorten joukossa ollut ketään sellaista, jolla olisi suoria kytkentöjä kansainväliseen huumekauppaan tai sitten aiheesta haluttiin vaieta. Joissain kulttuureissa huumeet on kielletty ja vaiettu puheenaihe myös uskonnollisista syistä, ja huumeiden käyttö tuottaa erityistä sosiaalista häpeää käyttäjälle ja hänen lähipiirilleen. Tosin esimerkiksi romanien huumeongelmista on viime vuosina keskusteltu enenevässä määrin julkisesti, mikä saattoi vaikuttaa siihen, että monet romaninuoret kertoivat avoimesti huumeiden käyttöön liittyvistä kokemuksistaan. Olipa kerronta avointa tai epäsuoraa, kaikkien huumerikoksista tuomittujen haastateltujen jossain määrin jakama tunne oli huumeiden käytöstä tai niiden välittämisestä juontuva häpeä.

Monen vankilassa haastatellun koulunkäynti (peruskoulu, ammattikoulu) oli keskeytynyt, mutta useimmilla oli vakaa pyrkimys saada päästötodistus ja hankkia itselleen ammatti. Työelämästä juuri kenelläkään ei ollut ainakaan kovin pitkäaikaista kokemusta. Osa muista haastatelluista oli juuri suorittanut lukion tai parhaillaan ammattikoulussa. Monien toiveena oli konkreettinen ammatti, kuten valmistua kokiksi tai maalariksi. Yliopistopinnoista ei haaveillut kukaan.

Olemme analysoineet nuorten moniulotteisia perhe- ja ystävyysuhteita tarkemmin luvussa 4. Haastateluaineisto on tässä suhteessa heterogeeninen, joskin monien perhesuhteet (erityisesti suhde isään) vaikuttivat rikko- naisilta ja epävakailta, ja osalle ystäväpiiri olikin muodostunut eräänlaiseksi perheen korvikkeeksi. Osa oli menettänyt Suomeen muuttoa edeltävissä elämänvaiheissa vanhempansa, ja osalla perhe ei ollut halunnut pitää heihin yhteyttä sen vuoksi, että he olivat ajautuneet rikoskierteeseen. Joukossa oli myös nuoria miehiä, jotka pitivät perhesuhteitaan varsin ongelmattomina, ainakin ennen rikosten tapahtumista.

Haastattelut vaihtelivat paitsi sisällöiltään, myös avoimuudeltaan: osan elämänhistoriassa oli sellaisia henkilökohtaisesti tai poliittisesti herkkiä alueita, joista nuoret eivät halunneet puhua, osa taas halusi avautua juuri vaikeiden kokemusten äärellä. Nuorten tarinat muodostavat moni-ilmeisen kokonaisuuden, joka kyseenalaistaa ajatuksen esimerkiksi maahanmuuttajataustan ja rikosten yksiselitteisestä suhteesta.

Haastattelujen fyysiset tilat

Vankilassa pääsimme keskusteluyhteyteen vankien kanssa ainoastaan henkilökunnan välityksellä. Toisinaan henkilökunta (useimmiten yhteyshenkilömme) kertoi tutkimuksesta vangeille, toisinaan pääsimme itse pyytämään vapaaehtoisia osallistumaan haastatteluun. Haastatteluja tehtiin rauhallisissa tiloissa: kuulusteluhuoneessa, kirjastossa, luokkahuoneessa. Vankilan kontrollitehtävä antoi usein leimansa haastatteluihin. Olimme monesti suljettujen ovien takana, ja haastattelun loputtua soitimme yhteyshenkilömme ”vapauttamaan” meidät. Toisinaan taas vartija saattoi odotella haastattelutilan ulkopuolella koko haastattelun ajan, minkä jälkeen hän saatteli vangin takaisin selliinsä. Tästä huolimatta monissa haastatteluissa kehittyi luottamuksellinen ilmapiiri, ja haastateltavat olivat halukkaita ja motivoituneita kertomaan tarinansa.

Vankilan ulkopuolella haastateltavien rekrytointi osoittautui haasteelliseksi, vaikka myöskään kaikki vangit eivät suostuneet haastateltaviksi (emme saaneet haastateltavaksi yhtään virolaistaustaista vankia, ja ainoastaan kaksi haastateltavista oli (osittain) venäläisiä¹³). Vankilan ulkopuolella pääsimme puhumaan kasvokkain ainoastaan yhdelle haastateltavakandidaatille, muutoin haastattelupyyntö välitettiin yhteyshenkilöidemme ja kirjoittamamme esittelykirjeen välityksellä.

Yhteyshenkilömme kertoivat monista kieltäytymisistä: osa nuorista ei kokenut hyötyvänsä haastattelusta, toiset epäilivät tutkimuksen tarkoituksellisuutta ja sen luottamuksellisuutta¹⁴. Osalle oman elämän ja siihen liittyvien, mahdollisesti vaikeiden asioiden muistelu ei tuntunut houkuttevalta ajatukselta. Lupasimme sovitteluun osallistuneille haastatelluille elokuvalipun palkkioksi osallistumisesta, mikä selvästi motivoi heitä osallistumaan. Haastattelut tehtiin kriminaalihuollon, sovittelutoimiston sekä omien työpaikkojemme tiloissa. Haastateltavien rekrytoinnin vaikeus heijastui siinä,

¹³ Henkilökunnan mukaan venäläisten ja virolaisten luottamus viranomaisiin on heikko, mikä saattoi vaikuttaa myös heidän haluttomuuteensa osallistua tutkimukseen.

¹⁴ Yhteyshenkilöidemme yritykset saada meille haastateltavia ansaitsevat suuret kiitokset. Tämä tutkimus tuli mahdolliseksi heidän lannistumattomuutensa ansiosta.

että 20 haastattelun aineiston kokoaminen kesti kaiken kaikkiaan yhdeksän kuukautta.

Herkkä luottamuksellisuus

Tutkittavia arvostava tutkija suhtautuu heihin ”suostuvina subjekteina”, jotka suostuvat, kun heille kerrotaan, mihin kaikkeen ovat lupautumassa (Gordon 2006, 252). Siksi tutkimuksen tarkoitus, haastattelujen käsittely ja julkaiseminen on tehtävä mahdollisimman selväksi tutkittavalle. Jokaisen haastattelun aluksi kerroimme nuorille näistä asioista. Painotimme haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta, luottamuksellisuutta ja nimettömyyttä sekä toimme esiin, että tutkimuksen lopputuloksena syntyy kirja, tutkimusraportti, jossa saatamme siteerata heidän haastattelujaan. Annoimme jokaiselle haastateltavalle myös laatimamme esitteen, jossa nämä asiat oli selostettu kirjallisesti.

Vakuutteluistamme huolimatta kysymys tutkimuksen luottamuksellisuudesta nousi esiin joissakin haastatteluissa yhä uudelleen paljastaen tutkijamme asioiden arkaluontoisuuden. Yksi haastateltava ei antanut lupaa nauhoittaa haastattelua. Hän kertoi, ettei luota suomalaisiin viranomaisiin – siitä huolimatta, että painotimme olevamme tutkijoita, emme viranomaisia – ja oli epäluuloinen sen suhteen, miten käytämme hänen tarinaansa. Haastatteluissa tapahtui myös vuorovaikutuksesta kieltäytymistä (Järvinen 2003, 219–220): jotkut eivät halunneet paljastaa syntymämaataan tai kertoa tarkasti, mitä rikoksia he olivat tehneet.

Haastattelut eivät siis ole neutraaleita aineistonkeruutilanteita, vaan puhuttua säätelee vahvasti haastattelijan ja haastateltavan välinen vuorovaikutus (mt., 217). Haastattelut ovat itse asiassa äärimmäisen herkkää vuorovaikutusta, johon vaikuttavat sekä puhutut asiat että nonverbaali viestintä. Tutkimamme nuoret ovat moninkertaisesti leimattuja, minkä vuoksi he voivat tuntea syyllisyyttä ja häpeää tai epäluottamusta vieraan aikuisen tavatessaan. Tutkijan haasteena on luoda sellainen ilmapiiri, joka mahdollistaa keskittymisen ja refleктоivan kerronnan.

Merkityksenantoa voi tavoittaa empatian avulla, jonka Riitta Granfelt (1998) määrittelee avoimuudeksi toisen kerronnalle, pyrkimykseksi kuvitella, mitä toinen ajattelee, toivoo ja tuntee. Se ei ole helppoa ja edellyttää tutkijan sietävän omaa avuttomuuttaan eteen tulevilla tilanteilla. Tutkijan on tasapainoitettava sen suhteen, ettei ole toisaalta liian varovainen, koska silloin ei innosta eikä rohkaise haastateltavaa, toisaalta ettei hän ole liian tungetteleva. Hän voi viestittää reaktioillaan, ettei tiettyjä aiheita sovi käsitellä tai estää kerronnan syvenemistä esittämällä kysymyksiä, jotka paljas-

tavat, ettei hän tunne haastateltavien kokemusmaailmaa. (Mt., 25–31, 40–41; Granfelt 2002, 130.)

Haastattelujen pituus vaihteli yhdestä kahteen tuntiin¹⁵. Useimmiten haastattelimme kutakin nuorta yhdessä. Oman tuntumamme mukaan tämä ei vaikuttanut kielteisesti nuorten haluun keskustella kanssamme. Pikeminkin pystyimme esittämään täydentäviä kysymyksiä ja syventämään keskustelua tavoilla, jotka eivät tulleet toiselle haastattelijalle juuri siinä tilanteessa mieleen. Haastattelujen jälkeen oli mahdollista reflektoida sen kulkua ja tehdä yhdessä alustavia tulkintoja.

Toisaalta olisimme ehkä voineet tukea enemmän nuorten puhetta tekemistään rikoksista ja muista herkistä aiheista. Monesti asia ohitettiin nopeasti, jos nuori hiemankin viestitti epävarmuutta puhua teemasta. Olimme ehkä hämmentyneitä kuulemastamme, liian sensitiivisiä ja siten viestitimme tiedostamattamme haastateltaville, ettemme halua kuulla enempää. Laatumme teemarunko käsitteli varsin kattavasti nuorten elämänvaiheita (ks. liite 2). Siitä huolimatta, että käytimme teemarungon teemoja joustavasti emmekä välttämättä käyneet kaikkia läpi, joskus niitä tuntui olevan liikaa, mikä esti toisinaan syvällisen paneutumisen kuhunkin teemaan.

Jotkut kysymistämme asioista ovat saattaneet olla emotionaalisesti niin vaikeita, että osa haastateltavista ei halunnut keskustella niistä. Joissain tilanteista kysymys on voinut olla myös siitä, ettemme ole osanneet tulkita nuoren tarinaa emmekä esittää virittäviä jatkokysymyksiä. Kaikki haastattelut tehtiin suomeksi, vaikka kaikki eivät puhuneet kieltä sujuvasti. Osan kyky ilmaista elämänsä monimutkaisia asioita oli siten rajoittunutta. Näillekin tuntui kuitenkin olevan tärkeää kertoa tarinansa suomeksi, vaikka tarjosimme mahdollisuutta tulkkiin tai siihen, että haastattelu tehtäisiin englanniksi.

Lisäksi meidän haastattelijoiden ja nuorten sukupuoli on voinut vaikuttaa tilanteisiin. Monista syistä johtuen haastateltavat olisivat ehkä puhuneet toisella tavalla mieshaastattelijalle, joka edustaa samaa etnistä taustaa kuin he itse. Samoin haastattelun ajankohta on saattanut vaikuttaa. Erityisesti vankilaan hiljattain saapuneet nuoret vaikuttivat olevan herkässä mielentilassa pohtiessaan menneisyyttään ja tulevaisuuttaan.

Tapasimme haastattelemamme nuoret ainoastaan kerran tai kaksi. Arkaluontoisen aiheen purkaminen haastattelutilanteessa, jossa keskustelun vastapuoli on tuntematon tutkijapari, on kertojan kannalta epätavanomainen asetelma, joka pakottaa keskustelijat luottamuksen ripeään rakentamiseen. Monien haastattelemiemme nuorten kontaktit suomalaisiin aikuisiin rajoit-

---

¹⁵ Nauhoitimme yhtä lukuun ottamatta kaikki haastattelut ja purimme ne myöhemmin tekstiksi ennen varsinaista analyysia.

tuivat pitkälti viranomaisiin, ja he olivat tottuneita kertomaan elämästään lähinnä raportoinnin mielessä. Monet olivat tietoisia, että oman elämän raportoinnilla viranomaisille voi olla konkreettisia seurauksia heidän elämänsä. Tämä toi oman haasteensa vastavuoroisuuden ja luottamuksellisuuden kannalta.

Osassa haastatteluja keskustelijoiden keskinäinen vieraus saattoi jähmettää ainakin keskustelun käynnistymistä. Toisissa haastatteluissa se seikka, että kuuntelijana oli vieras mutta tutkittavasta kiinnostunut henkilö, tuntui vapauttavan nuoria kertomaan varsin avoimesti elämänsä ja rikosten asemasta omassa arjessa. Pari nuorta totesi itsekin hämmästyen, etteivät he ole kertoneet kenellekään aikuiselle yhtä suorasanaisesti muun muassa tietyistä rikoksiin liittyvistä seikoista. Ottaen huomioon yhtäältä tutkimusaiheen sensitiivisyyden ja toisaalta haastattelutilanteen ainutkertaisuuden kysymys tutkijan vastuusta ja tuesta on mutkikas asia etenkin niillä haastateltavilla, joilla ei ole tukiverkostoja ja joiden oman elämän hallinta on hauras.

Suostuttelemalla henkilön kertomaan elämäntarinansa haastatteli herättää mahdollisesti vaikeita muistoja, millä voi olla seurauksia haastattelutilanteen jälkeen, esimerkiksi ahdistusta, pelkoa ja jopa väkivaltaisia purkauksia (Burman, Batchelor & Brown 2001). Joskus haastateltava saattoi itkeä kertoessaan vaikeista elämäkokemuksistaan. Tuntuikin toisinaan edesvastuuttomalta nostaa esiin nuorelle selvästi vaikeita asioita varmista-matta sitä, onko hänellä mahdollista käsitellä niitä rakentavasti haastattelun jälkeen.

Toisaalta meillä tutkijoina ei ollut resursseja käsitellä haastattelun seurauksia kovin syvällisesti: emme olleet terapeutteja ja vuorovaikutuksemme haastateltujen kanssa oli lyhytkestoista. Aineiston keruun aikana keskustelimme tästä dilemmasta yhteyshenkilömmme kanssa ja varmistimme näin, että henkilökunta on tietoinen nuorten mahdollisista mielialoista haastattelujen jälkeen. Joudumme kuitenkin elämään sen tosiasian kanssa, että tutkimuksemme on herättänyt kipeitä tunteita, joiden jatkokäsittely on riippunut paljolti siitä, miten nuoret ovat tottuneet käsittelemään vaikeita asioita elämässään.

Joskus tutkittavien kertomukset saattavat haastaa tutkijoiden moraalisia tai yhteiskunnallisia näkemyksiä. Näin tapahtui tutkimuksemme silloin tällöin, etenkin kun nuoret puhuivat omista rikoksistaan. Jotkut tutkijat pitivät tärkeänä, että tutkija haastaa tutkittavien esittämiä, esimerkiksi rasis-tisia tai seksistisiä kommentteja (Griffin 1991, ref. Aaltonen 2006). Käyt-tämämme haastattelumetodi ei mahdollista ongelmitta interventionistista otetta (Touraine 1997), jossa tutkija pyrkii selkeästi esittämään oman kan-tansa vaikkapa rikollisuudesta ja näin rohkaisee nuorta erittelemään näkö-

kulmiaan – ja mahdollisesti muuttamaan niitä. Erityisesti herkässä aihepiirissä tämänkaltaisen aktiivisen katalysaattorin roolin omaksuminen vaatisi pitkäaikaista tutustumista tutkittaviin esimerkiksi etnografisen menetelmän avulla.

2.4.2 Elämäntarinat tutkimuksen kohteena

Kuten kuvasimme aiemmin, tavoitteenamme ei ole löytää kausaalisia nuorten rikollisen käyttäytymisen selityksiä, sillä mielestämme ne jäävät helposti karkeiksi yksinkertaistuksiksi. Sen sijaan halusimme kuulla nuorten omia tulkintoja ja näkemyksiä elämänkulustaan, sosiaalisista suhteistaan, lapsuudestaan ja maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä, kuten myös elämästään suomalaisessa yhteiskunnassa, erityisesti tietyissä instituutioissa: koulussa, nuoriso- ja sosiaalityön piirissä sekä rikosoikeusjärjestelmässä.

Vaikka käytämme resurssinamme tiettyjä narratiivisen lähestymistavan piirteitä aineistonkeruussa ja analyysissa, emme tukeudu sellaiseen narratologiseen perinteeseen, jonka tavoitteena on kertomusten lingvistinen analyysi tai tarinallisten lajityyppien etsiminen (vrt. Lévi-Strauss, Greimas). Tarinallisuus ei tarkoita tässä tutkimuksessa sitä, että nuorten tarinat tulkittaisiin nuorten elämästä irrotettuina kokonaisuuksina. Tutkimuksessamme narratiivisuus viittaa ennen muuta siihen, että tutkija herkistyy nuorten kertomien elämänhistorioiden moninaisuudelle ja monille kertojajäänille. Tämä lähtökohta mahdollistaa sellaisen kertomuksen tuottamisen, joka saattaa elävöittää mieltä ja tuoda esiin unohdettuja tai jopa traumaattisia kokemuksia ja tunteita (Bardy, Sava & Krappala 2004). Elämänhistorioiden kertojina ei ole mitenkään yksiviivaisesti ”maahanmuuttajataustainen” tai ”syrjäytynyt nuori”. Laatimamme elämänkulun kertomiseen rohkaiseva teemaluettelo oli yksityiskohtainen, mutta käytimme sitä lähinnä motivoituneena, apuvälineenä ja muistilistana sellaisten tilanteiden varalta, että nuori ei oma-aloitteisesti lähtenyt kertomaan tarinaansa.

Tarinan kertominen ja esittäminen on paitsi herkkää haastattelijan ja kertojan välistä vuorovaikutusta, myös kertojan sisäistä dialogia, jossa erilaiset sävyt, tunteet, kertomuksen osaset ja kokemukset vaihtelevat (Hänninen 1999). Tämä näkyi haastatteluissa: aina vaikeita ja emotionaalisesti raskaita muistoja sisältäviä tarinoita ei kerrottu loogisesti tai kronologisesti, vaan ne sisälsivät ristiriitaisuuksia ja olivat katkonaisia. Tämä ei tarkoita sitä, että osa tarinoista olisi ”todempia” kuin toiset; se tuo ainoastaan esiin erilaisia tapoja tuntea, muistella ja esittää oman elämänsä tärkeitä ja usein kipeitä tapahtumia.

Kuten edellä totesimme, emme siis etsi aineistosta tarinarakenteita semioottisen mallin mukaisesti. Sen sijaan seuraamme ja pyrimme välittämään myös lukijalle nuorten omia tapoja jäsentää elämäänsä ja sen tärkeitä käännekohtia, tosin ottaen analyysissä huomioon haastattelutilanteiden kontekstin ja vuorovaikutuksen, muun muassa oman roolimme tarinoiden motivoijina.

Nuorten kertomusten analyysissä on syytä muistaa, että ne kuvaavat heidän moninkertaisesti marginaalista asemaansa suomalaisessa yhteiskunnassa, mutta ne eivät ole pyyteettömiä. Nuoret paitsi kuvaavat omaa elämäänsä, myös selittävät, oikeuttavat tai syyttävät elämänhistoriaansa ja konkreettisia tekojaan sekä haastavat nuorta ”maahanmuuttajaa” tai ”rikollista” koskevia yksiulotteisia stereotypioita. Nuorten tarinat paljastavat, miten intensiivisen ja moninaisen luokittelun kohteena nuoret ovat elämänsä aikana olleet. Jotkut haastateltavat purkivat tietoisesti ”marginaalisen luokan” asemaa tai oletusta maahanmuuttajataustaisesta, rikoksia tehneestä nuoresta osattomana uhrina, toisille marginaalisuus oli keskeinen osa omaa itsemäärittelyä ja kerronnan lähtökohta.

On siis muistettava, että nuoret aktiivisesti valikoivat, mitä he haluavat kertoa meille (Järvinen 2003). Monille uhrin aseman omaksuminen oli helppoa, kun he kertoivat kaduilla kohtaamastaan rasismista. Sen sijaan heidän kertomuksistaan puuttui ylpeily omasta väkivallasta oman kunnian puolustamiseksi tai kovan maineen osoittamiseksi (vrt. Lalander 2005, 131–132). Siten muutama haastateltava puhui varsin vältellen tekemistään katuryöstöistä tai huumebisneksen yksityiskohdista (ks. tarkemmin luku 4.2).

Nuorten tarinoiden analyysin voi luonnehtia sijoittuvan narratiivisen ja temaattisen analyysin välimaastoon. Sen sijaan, että olisimme analysoineet vain muutaman haastatellun koko tarinan, olemme lukeneet samanaikaisesti ja rinnakkain useiden nuorten kertomien tarinoiden osia, sillä usein he käsittelivät kertomuksissaan samoja kysymyksiä, kuten suhdettaan perheeseen, koulunkäyntiin, rikosten tekemiseen tai kohtaamisiaan eri institutionaalisten toimijoiden kanssa.

Päädyimme tekemään nuorten ja viranomaisten muotoilemista rikollisuuden selitysmalleista neljä tiivistystä (ks. luku 4). Näiden tiivistysten avulla pyrimme tuomaan esiin erilaisia etnisiin vähemmistöihin luokiteltujen nuorten rikollisuutta koskevia tulkintatapoja sekä koko aineiston tasolla että yksittäisten kertomusten tasolla. Tiivistykset ovat kahden erilaisen aineisto-osion (nuoret ja aikuiset viranomaiset) vuoropuhelun tulos. Niiden avulla pääsemme valottamaan sitä, millä tavoin nuorten omat kertomukset eroavat nuorten rikoksia koskevasta aikuisten asiantuntijoiden tulkinnoista. Tiivistysten tekoon on vaikuttanut myös se, että emme katsoneet olevan

eettisesti mahdollista kuvata kovin tarkasti yksittäisten nuorten elämäntarinoita tunnistettavuuden riskin vuoksi. Käsiteltäessä etnisiin vähemmistöihin kuuluvien nuorten miesten rikollisuutta tunnistettavuuden ongelma on todellinen, koska näiden nuorten määrä ei Suomessa ole kovin suuri. Haastateltavien anonymiteetin suojelemiseksi käytämme heistä pseudonyymeja ja olemme jättäneet mainitsematta sellaisia yksityiskohtia heidän kertomuksistaan, joista heidät voi tunnistaa.

2.5 Asiantuntijoiden ja viranomaisten haastattelut

Nuorten haastattelujen lisäksi haastattelimme asiantuntijoita ja viranomaisia ryhmissä ja yksitellen (11 haastattelua, ks. liite 3). Halusimme ensinnäkin selvittää, millä tavoin nuorten parissa toimivat viranomaiset ja kansalaisyhteiskunnan toimijat jäsentävät etnisiin vähemmistöihin luokiteltujen nuorten rikollisuutta. Toiseksi tarkoituksenamme on päästä pohtimaan etnisesti sensitiivisen kriminaalipolitiikan mahdollisuuksia ja rajoja. Tähän pyrimme analysoimalla heidän ja nuorten tulkintojen yhteneväisyyttä, eroja ja jännitteitä.

Haastateltujen nuorten kertomuksia luonnehtivat henkilökohtaisuus, emotionaalisuus ja kokemuksellisuus, kun taas viranomaiskeskusteluissa argumenttien lähteenä on pikemminkin niin sanottu ”virallinen” tieto. Normatiivisessa ja monitulkintaisessa aiheessa virallisen tiedon määrittely on väistämättä kiistanalaista. Sekä hallinnolliset näkökulmat että arkipuhe voidaan tulkita yhteisölliseksi, maahanmuuttoa ja monikulttuuristumista jäsentäväksi tiedoksi. Yhteisöllisyys ei tässä merkitse käsitystapojen muuttumattomuutta, ristiriidattomuutta tai yksimielisyyttä eikä liioin sitä, että esimerkiksi institutionaalisella tasolla muotoiltuja kollektiivisiä käsityksiä mekaanisesti toistettaisiin arkipuheessa – että tieto aina valuisi ylhäältä alaspäin tai suodattuisi samanlaisena eri kentille. Kyse on elävästä vuoropuhelusta arvolatautuneen aihepiirin ympärillä, jota pyrimme tavoittamaan viranomaisten ryhmähaastattelujen avulla. (Suurpää 2005.)

Kaiken kaikkiaan 40 viranomaista tai kansalaisyhteiskunnan toimijaa osallistui haastatteluihin, kuutta haastattelimme kahdesti. Lähes kaikki haastatteluihin kutsumamme henkilöt osallistuivat niihin ja poisjääneet ehdottivat usein tilalleen jotakuta kolleegaansa. Tutkimuksemme tuntui kiinnostavan. Aihepiiriin tärkeys ja uutuus mainittiin usein alustavissa keskusteluissamme mahdollisten haastateltavien kanssa.

Kokoamistamme ryhmistä kaksi oli koostumukseltaan suurempia ja heterogeenisempiä kuin muut. Ensimmäiseen osallistui seitsemän henkilöä, jotka tekivät käytännön työtä maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa julkisella sektorilla ja kansalaisjärjestöissä: he olivat muun muassa nuoris- ja sosiaalityöntekijöitä tai työskentelivät vankilassa tai maahanmuuttajataustaisille nuorille suunnitelluissa projekteissa (ks. liite 3, haastattelu T5). Toinen isommista ryhmistä koostui yhdeksästä henkilöstä, jotka edustivat ministeriöiden virkamiehiä ja järjestöaktiiveja (ks. liite 3, haastattelu T6). Mukana oli myös syyttäjä, asianajaja ja sovittelutoiminnan edustaja. Näiden kahden suuren ryhmän lisäksi teimme kahdeksan ryhmähaastattelua ja yhden yksilöhaastattelun. Seuraavaksi esittelemme yksityiskohtaisemmin ryhmien koostumusta, keskustelujen kulkua ja niissä tapahtunutta vuorovaikutusta.

Viranomaishaastateltaviemme valintaan vaikutti suomalainen yhteiskunnallinen konteksti. Sosiologeina lähestymme rikollisuutta laajasti. Tarkastelemme suppeasti ymmärrettyä kriminaalipoliittikkaa (mm. Lahti 1999, 193) laajempaa toimijoiden verkostoa: rikosoikeusjärjestelmän ammattilaisten lisäksi mukana oli muun muassa sosiaali- ja nuorisopoliittisia toimijoita. Mielestämme rikollisuutta olisi tarkasteltava osana sen laajaa tapahtumaympäristöä. Siksi pyysimme haastateltaviksi myös sellaisia viranomaisia ja järjestöjen edustajia, jotka tapaavat päivittäin maahanmuuttajataustaisia nuoria osana työtään, eivät pelkästään siksi, että he olisivat tehneet rikoksia.

Suomalaisessa kriminaalipoliitikassa korostuu sen läheinen yhteys sosiaali- ja hyvinvointipoliittikkaan, varsinkin kun painopisteenä on rikosten ennaltaehkäisy. Kriminaalipoliitikasta vastaa näin ollen laaja instituutioiden ja niissä toimivien henkilöiden joukko, samoin kuin maahanmuutto- ja integraatiopoliitikasta. Poliittisten päätösten käytännön toteutuksesta vastaavat suurelta osalta kunnallisen tason ja kansalaisjärjestöjen toimijat. Näin ollen vastuu sekä rikosten ennaltaehkäisystä että rikoksia tehneiden henkilöiden kuntoutuksesta, kuten myös maahanmuutto- ja integraatioasioista, on jakautunut monille eri toimijoille.

Tämä toimijoiden ja instituutioiden moninaisuus näkyy haastattelujen koostumuksessa. Kahden suurimman fokusryhmän heterogeenisyys heijastelee suomalaista järjestelmää: mukana oli sekä ennaltaehkäisyn että rikostentekijöiden kuntoutuksen piirissä toimivia päättäjiä ja viranomaisia. Osa osallistui kriminaalipoliittiseen päätöksentekoon. Osalla kriminaalipoliittiset kysymykset tulivat esiin konkreettisina ja arkisina asioina heidän kohdatessaan maahanmuuttajataustaisia nuoria.

Maahanmuutto on Suomessa nykyisessä mittakaavassa melko uusi ilmiö, ja maahanmuuttajien määrä on suhteellisen pieni. Sen vuoksi vain

harvalla viranomaisella tai kansalaisjärjestöaktiivilla on pitkä ammatillinen kokemus yhtä aikaa sekä kriminaali- että maahanmuuttopoliittisista kysymyksistä. Kuitenkin molemmat aihepiirit olivat tavalla tai toisella osana kunkin haastattelun ammatillista orientaatiota.

Muut ryhmät olivat kahta pääryhmää homogeenisempia siinä mielessä, että edustettuina oli yleensä vain saman ammattiryhmän edustajia tai henkilöitä, jotka työskentelivät muuten läheisesti yhdessä. Näihin jälkimmäisiin haastatteluihin osallistui poliiseja, sosiaali- ja nuorisotyöntekijöitä (joista yksi työskenteli kansalaisjärjestössä), kriminaalihuollon henkilökuntaa sekä peruskoulun opettajia (luokat 7–9) ja muuta henkilökuntaa.

Päätimme tehdä pääryhmien lisäksi useampia haastatteluja viranomaisille ja asiantuntijoille *ensinnäkin* sen vuoksi, että niissä keskustelu jäi osin ryhmien suuruuden, osin osallistujien taustojen moninaisuuden takia suhteellisen abstraktiksi erilaisten näkemysten, poliittisten prioriteettien, työmenetelmien ja nuoria maahanmuuttajia koskevien puhetapojen esittelyksi. Varsinaista vuoropuhelua ei syntynyt kovin paljon. Keskusteluissa heijastui ehkä suomalainen keskustelukulttuuri siinä mielessä, että tavoitteena tuntui olevan konsensus ja avoimien konfliktien välttäminen siitä huolimatta, että eri keskustelijoilla oli toisistaan poikkeavia näkemyksiä. Ne liittyivät esimerkiksi eri ammattiryhmien ammatillisen eetokseen ja työmenetelmiin.

Toiseksi koimme välttämättömäksi saada syvemmän kuvan eri ammattiryhmien ja moniammatillisen yhteistyön kohtaamista haasteista. Näin siksi, koska yksi tutkimuksemme tavoitteista on arvioida käytännön kriminaalipolitiikan ongelmia maahanmuuttajanuorten rikollisuutta kohdattaessa ja käsiteltäessä.

Kolmanneksi, erinäisistä ryhmien kokoamiseen ja aikatauluihin liittyvistä ongelmista johtuen emme saaneet mahdutettua kaikkia relevantteja tahoja kahteen pääfokusryhmään. Siksi päätimme haastatella myös pois jääneitä.

Haastattelujen tekemisen myötä meille avautui mahdollisuus nähdä konkreettisesti niitä tiloja ja tilanteita, joissa eri viranomaiset päivittäin kohtaavat maahanmuuttajataustaisia nuoria. Näin pääsimme vierailemaan muun muassa vankilassa, kriminaalihuollossa, peruskoulun yläasteella ja sovittelutoimistossa.